

Narodna lista: Celo leto K 120—, pol leta K 60—, četrt leta K 30—, izven Jugoslavije: Celo leto K 150— Inzerati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inzeriranju primeren popust. Upravištvo sprejema naročila, besedila in reklamacije. — Telefon št. 226.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 kron

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvo je v Mariboru, Korodba cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklame so pošiljne proste. — Telefon št. 2.

128. številka.

Maribor, dne 9. novembra 1921.

Letnik XIII.

Razdelitev države na oblasti.

Jugoslavijo — oziroma Kraljevino Srba, Hrvata in Slovenaca, kakor jo nazivajo vidovdanski ustavotvorci — so v zakonskem predlogu o razdelitvi države na oblasti srečno razparcelirali na 26 delov.

S podrobnostmi predloga se načelno ne bomo bavili, ker smo mnenja, da bo ostalo pri sprejetem ali nesprejetem predlogu in da se bo današnji režim s svojimi projekti vred privedel ad absurdum. Načrt o razdelitvi države, kakor so si jo zamislili današnji vladinovi, vsebuje toliko nesmiselnosti, očitnih izrodov strankarske strasti in plemenskega antagonizma, da ga nikakor ne moremo prezirati. Niso se ozirali na geografsko razmerje med novimi oblastmi, nobene važnosti niso polagali na gospodarsko gravitacijo, najmanj pa so vpoštevali — voljo prizadetega ljudstva. Razdelitev države na 26 heterogenih oblasti je nevaren eksperiment. Prepričani smo, da si niti eden izmed številnih ustavotvorcev danes ne more predstavljati načina in dobe, v kateri naj bi se parcelacija države izvršila. V svoji slepi strasti ne povprašujejo po posledicah, ki jih bo rodila uresničitev njihovih naklepov. Opozarjamo samo na dejstvo, da so centralisti še nedavno nameravali razkosati Hrvatsko na štiri oblasti. V zadnjem trenutku pa so se še spomnili, da je treba ravno Hrvate najobčutnejše občepati in zato so banovino razparcelirali na šest administrativnih oblasti.

V zadnji številki smo beležili, da je vibravi „Beogradski Dnevnik“ priporočil strastnim centralistom nekaj tako nevarnega. Ta list poziva vladinovice, da naj se v vprašanju upravne centralizacije ravnajo po vzgladu predvojnne Madžarske, ki se ni ozirala na zahteve Slovkov, Hrvatov in Rumunov, saj je ustvarila v Pešti mogočno centralo, svetoštetianske dežele pa je razparcelirala proti volji prizadetih narodnosti na polubno število brez pomembnih in brezpravnih komitativ. To misel zagovarja list, o katerem javijo, da uživa pod sedanjim režimom posebne milosti. Nekaj je pa „Beogr. Dnevnik“ vendarle pozabil povedati. Zamolčal je žalostno usodo Madžarske. Budimpešta je takoj po izvedbi te ostre centralizacije pričela nenavadno procvitati: postala je, poprej še po krajinskem mestecu, moderna metropola Madžarske. Na račun Budimpešte pa so v gospodarskem oziru zaostajala vsa ostala mesta. Budimpešta je bila žarišče madžarske industrije, kulture, prometa in družabnega življenja, pokrajina pa je ostala, kakršna je pač bila pred 50 in več leti.

Ker je glasilo belgrajskih centralistov stavilo madžarski centralizem našim vladinovcem kot vzglad, nismo zaostajati in zato jim stavimo še značilnejšega: predvojnno, caristično Rusijo. Tudi Rusijo so parcelirali na gubernije, ne da bi vpoštevali veljo naroda, gospodarske razmere, komunikacije itd. Caristični absolutisti so „matuško Rossijo“ razdelili pač tako, kakor je to najbolj ugajalo njihovim reakcionarnim nakanam. Ukrajinci, Poljaki in druga plemena so ječali — pod centralističnim režimom tedanje Rusije. Reakcionarni činovniki so zatirali vsako svobodno mišljenje državljanov, ječe so se polnile s političnimi zločinci in kljub temu, da je ogorbenje širokih ljudskih mas valovilo o vsaj državi, se ni ničesar spremenilo, ker so imeli petrogrski tirani sredstva, s katerimi so vsak poskus demokracije že v kali udušili. Kdo je ustvaril izsprosno sovraštvo Poljakov — proti Rusom? Nedorčni ruski mužik, kmet, gotovo ne! Ta antagonizem je nastopil kot posledica brezglave centralizacije. Če bi Poljaki in Ukrajinci takrat imeli svoje popolne avtonomije, ne bi nikdar prišlo do razpada tako

mogočne Rusije. Zlasti je v tem slučaju igral verski moment zelo važno vlogo. Pravoslavni Petrograd je napovedal katoliški Varšavi konfesionalno rivaliteto in to je Poljake še bolj raztogotilo. Jasno je torej kot beli dan, da je centralistična manija carističnih reakcionarcev upropastila veliko Rusijo.

Kaj nam je sklepati iz navedenih vzgledov? Vrag je vzel centralistično Madžarsko, ker so reakcionarni magnati in plemiči iz Budimpešte pritiskali na nemadžarske pokrajine in na vse načine ovirali gospodarski in kulturni razvoj prizadetih narodnosti. — Ista usoda je zadela carsko Rusijo.

Kakor smo že uvodoma omenili, predvideva zakonski predlog o razdelitvi države na oblasti 26 administrativnih edinic. Po določbah vidovdanske ustave bodo Slovenijo razmesarili na dva dela: v ljubljansko in mariborsko upravno oblasti. Ze naziv „oblasti“ sam na sebi spominja vse preveč na centralistično-birokratsko svobodo bližnje bodočnosti. Poleg upravogromnega činovniškega aparata v centrali države dobimo 26 manjših, a vzdrževati pa jih bo moralo ljudstvo. Avtonomija, o kateri govorijo centralisti, češ, da je v teh novih upravnih telesih zasigurana, je fiktivna, to se pravi, da obstoja na potrežljivem papirju in da je v resnici ni. Marib. oblasti n. pr. so odvzeli troje sodnih okrajev današnje Spodnje Stajerske,

in jih pridellili — ljubljanski oblasti. To so okraji: Brežice, Seynica in Laško, razven občine Sv. Rupert. Kaj je ustavotvorcem mar za gospodarsko škodo, ki jo na ta način pripravljajo prebivalcem takozvane „mariborske oblasti“? Premogovniki in industrija v teh krajih bi po načrtu brezglavih centralistov morali pripasti ljubljanski oblasti, s tem pa je na občutnejše prizadeta davčna moč mariborske oblasti, ki bo morala prispevati sorazmerno iste svote državnih dohodkov. In tudi v zemljepisnem pogledu so ustvarili z delitvijo Slovenije velik nezmišeln. Naravna meja med bivšo Kranjsko in Staersko in od Zidanega mosta do Brežic je Sava. Današnji ustavotvorci, ki se tako radi sklicujejo na geografsko izravnavo med posameznimi oblastmi, pa so naravno mejo razveljavili in začrtali novo — daleč v kozjanski okraj segajočo črto.

Toda pustimo to! Mi smo uverjeni, da do končnega parceliranja države ne pride, ker se bo režim centralističnih absolutistov zrušil že takrat, ko se bodo jedva razmišljali, kako da naj bi se lotili težavnega dela.

V interesu države, ki je nastala po stoltnem trpljenju treh narodov in vznikla iz potokov krvi in ruševin svetovne vojne, bi bil že skrajni čas, da se propagatorji nasilnega centralizma strežijo in spomnijo, kam so vodile iste nakane v caristični Rusiji in magnatski Madžarski.

Nekaj zastopnikov.

Vse vlade in države pošiljajo v svoje zastopstvo po svetu svoje prve sinove — svoj cvet. Tudi naša vlada se da zastopati po prvakin, po ljudeh, ki so danes prvi v naši državi, ki imajo prvo in glavno besedo, ki so pa — ovet posebne vrste.

Sestavimo si kratek pregled teh zastopnikov po poročilih, ki prihajajo od časa do časa v javnost in videli bomo ta cvet v svoji eksotični obliki.

V Holandiji in Svici smo imeli zastopnike, ki so se po svoji robotosti, nevljudnosti in po svoji aroganci „sijajno“ proslavili. Pravijo, da bi se bili lahko kosali z najboljši robotami in surovimi mesarji beograjske čaršije. Eden izmed njih, in sicer ta v Svici je pa družil s to lastnostjo še kramarske talente in organiziral je jajčno eksportno trgovino, kateri se je udajal s toliko vnemo, da se ga ni dalo drugje najti, kot v trgovskem lokalu in da bi bila švicarska vlada skoraj pozabila, da je v njenem območju naš zastopnik. To bi bila na vse zadnje še naša sreča, prihranili bi si bili veliko sramoto, ki je nastala s tem, da so švicarske oblasti v diplomatskih skrinjah tega famoznega zastopnika našle tihotapsko blago, zdaj svile, zdaj ženske obleke, zdaj valuto, katero so razni verižniki in kramarji iz našega poslanštva hoteli tihotapiti v uradno-tajni zastopniški obliki, v uradno zapечатnih in opremljenih kovčkih, ki so od tega časa sem podvrženi švicarski kontroli, kakor vsaka druga priljaga.

Svicarji so izgubili vsako zaupanje do naših zastopnikov in diplomatov ter jih motrijo s pazljivim očesom.

V Parizu se je na isti način proslavil neki Gluščević, Pašičev sorodnik, ki je opravljal precej važno diplomatsko službo in pri tem tihotapil platin. Nekoč so ga zasačili in Pašič je imel dosti truda, da je celo zadevo poravnal in prekril.

V Berlinu dolgo časa nismo imeli zastopnika, menda iz mržnje do „švabov“. Ko pa je odredila reparacijska komisija, da mora dati Nemčija toliko in toliko tisoč volov na račun naše vojne odškodnine, se je beograjska vlada zganila ter radi te živine poslala nekega človeka v Berlin. Ker se je šlo za živino, je poslala prvega, ki je bil pri roki. Ker so na visokih urad-

nih mestih ljudje zelo pičle in dvomljive naobrazbe si lahko mislimo, kak možakar je bil to. Ni imel ne sredstev ne navodil, prišel je v Berlin, utaboril se je v nekem zakotnem stanovanju na vrata si je zapisal „zastopništvo SHS“ in sedaj naj ga išče, kdor hoče in more. Za ljudi se ni brigal, no za Nemce, ne za naše, čakal je no živino in kako se je ta spravljala v Srbijo smo že zadnjič enkrat poročali.

V Atenah smo imeli za zastopnika moža, ki bi spadal med mešetarje. Trgoval je na lastno roko in znan je bil celo v raznih beznicah po pristanišču.

Amerikancem smo poslali slavnega konzula Saviča, ki je teroriziral v Ameriki naseljene Jugoslovane, ker v svojih listih niso hoteli hvaliti in proslavljati režima, ki ga jim je poslal. Svoje jezo je izlival tudi nad ameriškimi državljani, ki so inserirali v njemu neljubih listih, in tako se je ogrešil pred ameriškimi zakonom, ki ga je zahteval celo pred poroto. Tej je utekel; v njegov spomin in v njegovo proslavo je pa ostal sodnijski akt.

Ta Savič je sedaj generalni konzul na Dunaju in pečati njegovega urada so skušali pred kratkem omogočiti neko valutno tihotapstvo, ki se je pa ponesrečilo — kriv pa ni nobeden, ker je pač tako, da uhajajo štambilje iz uradov na legalen, pošten ali bogzna kak način.

Med vojnne je zastopal Srbijo v Londonu g. Jovanovič, ta je bil še pred preobratom penzioniran, ker se je preveč družil z ljudmi okrog „Jugoslovanskega odbora“, ki ni bil po Pašičevi velesrbski volji. Na Jovanovičevem mestu je prišel neki Kojič, ki je imel toliko „vrline“, da je angleška vlada sporočila beograjski, naj si ven dar oskrbi človeka, ki bo sposoben, da jo zastopa. Beograjski prvaki so pa dejali: „jok“ — nalašč ne, če smo mi zadovoljni s Kojičem, naj bodo še Angleži. Mož ostane, pa basta, naj vidijo kako smo samozavestni in močni!

Sedaj je v Londonu kot glavni konzul Joca U. Jovanovič, o katerem je te dni iznesla srbska publicistika prav škandalozno afero v javnost. — Konzul Jovanovič je namreč zaupnik

angleške firme Armstrog, s katero se naš finančni minister pogaja radi posojila. Ta firma je obljubila konzulu Jovanoviču mastno provizijo od 60 milijonov dinarjev, da ji pomaga pritiskati finančnega ministra tako tesno ob steno, da sprejme najtežje pogoje, da dobijo Angleži monopol za zidanje naših pristanišč, za zgradbo naših železnic, za vso oddajo železniškega materiala po zelo visokih cenah in da bi konzul upravljal s posojenim denarjem, da bi kupoval državi vse mogoče ter ji vse to stavljaj v račun kot gotov denar. Koliko Angleži ne morejo izžeti iz naše države, toliko jim pomaga naš konzul za visoko judeževno nagrado.

O konzulih bodi dovolj! O dr. Vošnjaku v Pragi, ki je pred javnostjo obdolžen, da „govori vedoma neresnico“, in o raznih drugih državotvorcih na poslaniških mestih, sedaj na bomo govorili, ker je karakteristika že itak dovolj po prej označenih pojavih, delegat pri Zvezi narodov Spaljkovič je tudi dovolj „proslavljen“ po svoji netaktnosti in po svoji zmedenosti, opomniti je treba samo še to, da se razne nabavne komisije kažejo po celem svetu kot največje, brezstidne pijavke lastne države, ki hlepijo in hlatajo po judeževih groših, ki vedno in povsod prodajajo in izdajajo dobrobit in interese lastne države, ki bi imela vse predpogoje za srečen obstoj, če bi bilo neobhodno potrebno poštenosti na vodilnih in pa na tistih mestih, ki nas na zunaj zastopajo.

Temni elementi v policiji.

Pred zagrebškim sodiščem sedi na obtožniški klopi 13 ponarejevalcev denarja ozir. oseb, ki so soudeležene več ali manj pri tem zločinu. Glavni obtoženec je Vid Galovič, ki je imel svojo delavnico lanj dalje časa na Bledu in je tudi tam z nekaterimi svojimi pajdaši padel v roke pravice.

Govorijo se čitatelji še spominjajo, da so lansko leto naši listi pisali o družbi ponarejevalcev, ki so bili zajeti v neki vili na Bledu, s previdnim pristavkom, „da so še razne druge osebe kompromitirane“.

Te „druge osebe“ so menda trije organi policije, ki so tudi med obtoženci. Iz dosedanje razprave je razvidno sledeče:

Galovič se je mnogo bavil s kemijo in s tiskarsko tehniko ter je izumil nekaj stroj in nekaj preparat, s katerim bi se dalo žigosati denar tako, da ga ne bi mogel nikdo ponarediti, ozir., da bi se preprečilo vsako ponarejanje žigov in kolkov, ki se je baš lani v toliki meri pojavljalo. Ta svoj izum in načrt je ponudil Galovič finančnemu ministarstvu, ki je pa ponudbo odbilo. Po teh svojih študijah in vsled verižništva je postal mož sumljiv in prišel je pod tajno policijsko nadzorstvo.

Par detektivov ga je nadzorovalo in spremljalo vsepovsod in danes Galovič trdi, da so ga ravno ti policijski organi zapeljali in celo prisilili, da izrabi svoje studije, svoje poskuse in svoje stroje v — ponarejanje denarja. Teji sili in pritisku se je Galovič udal, spopolnil je svoj stroj v tem pravcu, začel z malimi poskusi, prišel na veliko, njegovo društvo se je množilo in danes so vsi — s policisti vred na obtožni klopi.

Od teh policistov pripada eden mestnemu redarstvu, dva pa vojni policiji. Vsi trije so imeli nalogo, da opazujejo osumljenca in danes je iz obtožnice razvidno, da so počenjali največje zločine in da je Galovič z nekaterimi drugimi vred postal njihova žrtve. Razprava odkriva prizore vredne najtemnejše kinodrame!

Pomislite, usoda tisoč in tisoč državljanov je odvisna od takih zločincev v policijski službi. Kar so napravili z Galovičem in drugimi žrtvami, bi lahko napravili s katerim koli. Oni

so bili čuvati pravice in reda, oseba zaupanja in njihovim denunciacijam bi se poprej verjelo, kot pa obrani in nagovorom njihovih žrtov.

V tej zadevi piše „Slobodna Tribuna“ št. 45 sledeče:

„Ali je naša vojna in meščanska policija že očiščena od takih elementov? Na to nečemo odgovoriti, razumljivo je pa, da se to vprašanje stavlja od vseh državljanov v pričah takih dogodkov, ki nalagajo vojni in civilni oblasti dolžnost, da s stotero pazljivostjo motri sestavo svoje policije.“

Oblast ima dolžnost, da varuje obstoje druživa, kar je več kot pa posamezni stanovni in interpriteta posameznih ministrov. Pa tudi v interesu teh in pa ugledu naše vojske in države mora biti policija pošena, čista in sposobna, sploh taka, da bo imel vsak človek do nje opravičeno zaupanje, od nje pa varstvo pred nasiljem in ne obratno to je — nasilje, od katerega bi se moral sam braniti. Naposled je potrebno, da postane policija imuna od vseh strankarskih vplivov, ker ima vendar dolžnost, da varuje vse državljane brez ozira na stranke, katerim pripadajo.“

Do tega smo še daleč. Nasprotno vidimo od dneva do dneva, v policijsko službo se uvajajo elementi, ki se v slepem hlapčevanju pred režimom ne plašijo niti najhujšega nasilja. Pred zagrebškim sodiščem imamo trojico takih tipov, koliko jih je pa, ki nemožno in nekaznovano vršijo temne posle in druge spravljajo pred sodnijo ali pa, tudi brez sodnije v zapore!

Imamo pa tudi prilike in slučaje, v katerih bogvaruj — obložiti policaja.

Škandal častniških pokojnin.

Sprejeti in vpkojeni oficirji še do danes niso videli niti beliča od svoje pokojnine. Prošijo ju, prošijo tam, povsod samo obljube, pri katerih se pa večina teh vpkojencev pogreza od dne do dne v večje bedo. Če se obrnejo na takozvano socialno skrbstvo v Ljubljano, se jim reče, da so njihove stvari v Beogradu pri finančnem ali pri vojnem ministru, če pa dobi človeka, da za njih tam povprašuje, je pa zopet vse že v Ljubljani. Ljubljanski birokrat kaže na Beograd, beograjski pa na Ljubljano, ali kratkomalo na urafa. Kakor smo že enkrat povedali, igra pri tem nezasišnem postopanju tudi šovinizem veliko ulogo. Srbski oficir dobi s penzijskim dekretom tudi svoje pristojbine, če čaka par dni, se že oglašajo razni listi, kakor „Balvan“ ter kričijo o vseobsepijoči krivičnosti za „prečane“ se pa nikdo ne brigi.

Nasprejeti oficirji, ki so že od obrate ali pa še od poprej v penzijski mobilnosti svoje pristojbine po avstrijski odmeri, na Hrvaškem izplačuje uprava v zadnjem času avstrijsko pokojnino vsem vojaškim upokojencem, samo pri nas so ravno tisti, ki so dolgo časa še služili v naši vojski, brez vsake obkrite. To je škandal prve vrste.

Klika, ki je danes na krmilu, je pa povrhi še tako cinična, da govori o „protidržavnosti“, če se sestradani in bedni oglašajo, prošijo in zahtevajo. Ko so upokojeni oficirji po listih razglašali svoje revščino, se jim je od ene strani grozilo, od druge s je pa kričalo: „Glejte, avstrijake, separatiste, rebele“ itd. Dokler živiš, moraš hvaliti režim, če si pa enkrat na tem, da pogineš, pa pogini tiho, brez based, da ne bo trpel ugled uprave, ki te tlači in ugonablja v svoji zaničernosti!

Kako pa pride policajdemokracija do tega, da se briga za pestro družbo upokojenih oficirjev, med katerimi so bolni, kruljavi in slepi, kdo ji ga fantira, da so to njeni ljudje, kje je strankarski in osebni profit pri tej zadevi, kako naj se šteti in varčuje, če ne pri revnih in trpečih?!

Siromakov se je lahko braniti, če ne kapirajo, da ima režim važnejše opravke, se jih pa proglašajo za buntovce in nezadovoljneže in stvar je pri kraju.

Vzgoja in mišljenje naših oficirjev ni prikladno za današnje čase. Pozarili so na politično orijentacijo, ki se pri Srbih tako lepo kaže v vojnopolitični grupaciji „bele“ in „črne“ ruke.

Če bi naši oficirji to zadelo, bi jim ne bilo treba danes prenašati gladnega in beraškega „pokoja.“ Postati bi morali trabanti policajdemokracije in vse bi dobili.

Kakor se čuje, se bo sedaj g. dr. Gregor Zerjav zavel za to perečo vprašanje, ne radi tistih, ki stradajo že 10 mesecev, ki prodajajo svoje pohištvo, jemljejo svoje otroke iz šol, ki ločni in obupani na stara leta opravljajo slabo plačana dela, temveč radi svojega brata majorja Alfonza, ki hoče preživeti svoj pokoj na lepši in udobnejši način kot vsi drugi oficirji, ki so opravljali težko službo med tem, ko je on pohajkoval. Major Allonz Zerjav, ki je imel pri vsej svoji strateški zmehnosti na Koroškem, pri svoji totalni neporabnosti za službo v Mariboru tako dobro zaslobo pri tedanjem predsedniku deželne vlade bratu Gregorju, bo tudi sedaj v pokojninski zadevi znal vzdriniti ves policajdemokratski aparat.

Mogoče bo to tudi drugim penzionistom v dobro, značilno in škandalozno je pa vendarle, da se je tudi v Sloveniji započelo „porodičarstvo“, ki se vsakega, še tako perečega vprašanja loti samo tedaj, če je pri tem za interesirana žlahta.

Vinaria d. d. v Ptuju.

Ptuj, 6. novembra 1921.

V Ptuju se je osnoval proponentški odbor za novo delniško družbo pod imenom „Vinaria d. d.“ Imena vodilnih odbornikov jamčijo za to, da je ta družba strogo kapitalistično podjetje, čeravn pravi, da hoče naše, v krizi se nahajajoče vinogradništvo pritisniti na — rodoljubno srce in ga rešiti potom — samopomoči. Na čelu tega podjetja stojita dva advokata, dr. Božič in dr. Fermevc. Kako sta zašla med vinogradnike, sama ne vesta, čeravno se razun drugih poslov razume ta tudi na izdelovanju svinjskih podplatov in nedolžnih ovčjih kož.

Tema močstoma sekundara neki Petovar iz Ivanjkovec, ki je tudi znan po svoji vsestranski izobrazbi. Med kmeti je kmet, med verižniki trgovec, med uradniki — hofrat. Središki industrijalec Zadravec pa je rad, da so ga sprejeli, ker so se gospodje dolgo posvetovali ali ga bi ali ne bi upoštevali v slavni kompaniji. Vsa druga imena so privesek in radi — lepšega.

Našim vinogradnikom smo morali pokazati pravo sliko „Vinaria d. d.“, da vedo, s kom imajo opraviti in da ne bodo varovali pravice in nesobitno rešitev vinskoga vprašanja po tej družbi pot — samopomoči.

Priznati morajo da je kapitalistična svinjska koža zavita v nedolžni, rodoljubni ovčji koži.

Delniška družba „Vinaria“ ni zadržana. Vsaka zadruga ima svoj določen delokrog, katerega ne sme prekorčiti. Stara vinarska zadruga (Weinbaugenossenschaft) v Ptuju je nakuovala samo vina od zadrugnikov svojega okoliša, „Vinaria“ pa bo kupovala vino tam, kjer bo — najceneje. Njej bo vseeno ali ga kupi v Halozah ali v Slov. gor. ali v Ljutomeru ali v Bački ali v Banatu ali v Makedoniji ali v Dalmaciji. Gre ji samo za — kšeft. Da bodo vsled tega cene naših izvrstnih haloških, slovenjgoriških in ljutomerskih vin občutno trpele, je samoobsebi umevno. Zato se domači vinogradniki ne bodo mogli nikdar sprijazniti s podjetjem, ki hoče naše slavne slovenske vrhove zariti v banatski pesek. Samo s pristnim produktom naše zemlje stojimo trdno na rodnih tleh. Dvojne valute ne rabimo. Ptujski Kajzer je moral pobegniti v Ameriko, ker je skušal Banatčana prekrstiti v Stajerca. Upajmo, da bo ptujška „Vinaria d. d.“ šla kmalu za njim, ker do gospodov, ki so advokati in mešetarji za najrazličnejšo blago, ki so industrijalci, mlinarji, kmeti, trgovci, verižniki, hofrati in — — rodoljubi ob enem ne morejo imeti zaupanja ne vinogradniki, ne konzumenti in ne rečni vinski trgovci. Vinarsko d. d. v Ptuju ne bomo izgubili iz evidence! — Haloški vinogradnik.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Kralj je prisegel na ustavo. Po zakonu bi moral Pašičev

kabinet podati demisijo, a je ni in je menda tudi ne bo, ker je baje kralj zadovoljen z delom vlade.

Ministri se še vedno prazgovarjajo na svojih sejah. Madžarski in so tudi sklenili, da bodo poslali pariški veleposlaniški konferenci osebno noto naših zahtev v al'anskem vprašanju. Ministrski svet se je tudi izjavil za takojšnjo demobilizacijo, kakor hitro bo vlada zvedela uradno, da je bil zakon o detronizaciji Habsburžanov sprejet v madžarski zbornici v tretjem branju.

Ministrskega predsednika Pašiča pestita dr. Korošec in dr. Dulibič. Prvi zahteva takojšnjo demobilizacijo iz političnih in gospodarskih ozirov, drugi ga je pa interpeliral radi demisije.

Naš zakonodajni odbor se peča z občinskim volilnim redom za Slovenijo. Tozadevnih zaključkov pa še ni.

Posojilo smo dobili v Londonu in sicer pod sledečimi razlogi: Posojilo znaša štiri milijone funtov sterlingov. Dva miliona dobimo takoj, dva pa po dveh mesecih. Obresti se nam bodo zaračunavale po 8%. Z odplačevanjem posojila bomo začeli po petih letih. Porok za to posojilo je naša bodoča jadranska železnica, za katero moramo nabaviti material od onih angleških bank, ki so nam dale posojilo.

MADZARSKA.

Zakon o detronizaciji Habsburžanov je že stopil v veljavo.

Pri razorožitvi Madžarske bo imela glavno besedo medzavezniška komisija, mala antanta bo udeležena pri tem razoroževalnem poslu poform vojaške komisije posvetovalnega značaja. Maloantantna posvetovalna komisija bo smela tudi izročiti medzavezniškemu komisarjem informativno gradivo.

Iz visoke politike.

Zakaj ni bil predan naš ultimatum Madžarski? „Neven“ poroča po pariškem „Newyork Herald“, zakaj niso dobili Madžari ultimata. Naš poslanik v Budimpešti je prejel prošli petek od beograjske vlade večkrat redigiran ultimatum, katerega naj izroči madžarski vladi. Istodobno kot ultimatum prejel je od Pašiča iz Pariza nalog, v katerem mu je zapovedal ministrski predsednik, da ne sme pod nobenim pogojem izročiti Madžarom ultimata. Vsled Pašičevega telegrama res ni bil urešen budimpeštanski vladi naš ultimatum. Za Madžare se torej ni zavela samo antanta, ampak tudi naš Pašič!

Pašič bi naj rekonstruiral kabinet. „Jutarnji list“ javlja, da so se po dali po kraljevi prisegi na ustavo vsi ministri na dvor, da častitajo kralju. Pri tej priliki se je kralj dalje časa razgovarjal z ministri o naši zunanji ter notranji situaciji. Razgovor kralja z ministri lahko imenujemo neslužbeni kronski svet. Ob priliki tega neslužbenega kronskega sveta je baje izjavil kralj, da ima zaupanje v sedanjo vlado. Pašič si razlaga to kraljevo zaupnico tako, da kralj ne želi demisije sedanje vlade. Gospodje ministri so komaj čakali na to kraljevo željo in izgleda sedaj, kakor bi hotel Pašič sam izvesti rekonstrukcijo kabineta in poteptati parlamentarno prakso, po kateri bi moral podati ministrski predsednik ostavko ob priliki nastopa novega kralja.

Poziv Hrvatskemu bloku. Iz Beograda poročajo: Dr. Momčilo Ivanič je napisal v zadnji številki „Radikala“ članek, v katerem povdarja, da je sedanja vlada izvajala svojo politiko samo radi tega, ker se celokupna opozicija ni spustila v borbo proti sedanjemu režimu. Dr. Ivanič poziva Hrvate, da se udeležijo parlamentarne navala na sedanjo večino.

Albanske meje ostanejo iste, kakor leta 1913. Iz Pariza poročajo: Poslaniška konferenca je odobrila poročilo komisije za določitev albanskih granic in odredila, da se v prihodnji seji podpiše protokol o novi razmejitvi Albanije. „Temps“ pravi, da bo meja Albanije v glavnem ostala ista, kakor je bila leta 1913, razen četverih točk: 1. mesto Lim pripade v celoti Albaniji, 2. pot Debar—Truga dobi kraljevina SHS, 3. izravnila se bo

meja pri Prizrenu v korist kraljevine SHS in 4. severo-vzhodno od Skadara bo meja urejena tako, da bo Podgorica stratezično zaščitena.

Stojan Protič in sloboda štampe. V svojem dnevniku „Radikal“ od 6. 11. m. se bavi g. Stojan Protič z vprašanjem o slobodi štampe. Gospod Stojan Protič je že star prvobornik za svobodo mišljenja. V tej borbi je odvel, razni reakcionarci so mu pripravili celo ječo, loda mož ni nikdar zapustil svoje poti in se je vedno upiral reakciji. Kakor znano, je cenzurna oblast doslej postopala zelo različno. Kar je bilo dovoljeno v Beogradu, se ni smelo iznašati v Zagrebu. Zapletba „Autonomista“ nam je v tem oziru pač najboljši dokaz. Članek, ki je v „Beograjskem Dnevniku“ nemoteno izšel, ni smel v Ljubljani zagledati belega dne. Gospodom cenzorjem bi pa priporočali, da si zapomnijo sledeče besede pametnega gospoda Protiča: „Kakor izgleda, je oblast na Hrvaškem iztaknila za „zabranjevanje“ listov nov termin, katerega v ustavi ne najdemo; to je zabrana cele ščavilke, ne da bi se uredništva obvestilo, zakaj je bil list zaplenjen.“ (To naj si gg. cenzorji dobro zapomnijo. S slobodno štampo je pri nas tako kot je bilo z odpravo smrtna kazni v Rusiji pod Nikolajem I. Ta „svobodoljubni“ vladar je vedno zatrjeval, da je on odpravil smrtno kazen v Rusiji, a za vsako malenkost je pustil našeti žrtvam po 1200 udarcev s šibo, kar je bila mučnejša smrt kakor pod mečem ali na vrvi. Pribičevićeva „svobodna“ štampa in smrtno šibanje Nikolajevih žrtv pri odpravljeni smrtni kazni za Rusijo imata dokaj sličnosti.

Vprašanje prestolonasledstva. — „Narodna Politika“ javlja iz Beograda: Vladni krogi se intenzivno bavijo z vprašanjem prestolonasledstva. Za kandidaturu prince Pavla agitirajo demokrati in radikali. V vojaških krogih pa je ta pri ne priljubljen — najbrž ga belorukeci zato ne marajo, ker je jako inteligenten in „svršio škole redovnim pušem“; op. ured.

Izkoriščevalci.

Skandalozna afera našega poslanika Joca U. Ivanoviča v Londonu je razkril srbski publicist Cedomir Mijatović. O gorostasni lumparni omenjenega poslanika je smp spregovoril že na prvi strani. Cedomir Mijatović piše o tem v „Jutarnjem listu“ sledeče: „Ne čudim se angleškim kapitalistom, ki predlagajo tako strašno izkoriščevalno pogodbo. Čudim se pa Srbinu, generalnemu konzulu naše države kateri naj bi zvesto služil svoji domovini in ki je našo vlado hotel prisiliti, da sprejme pogodbo, ki bi mu vrgla 200.000 funtov sterlingov (po današnjem kurzu 60 milijonov dinarjev). To bi plačal naš narod preko angleškega posojilodajalca Armstronga. Naj mi prijatelji oprostijo, če pišem o globokim ogorčenjem, toda ko vidim to aržno izkoriščanje našega naroda po londonskem konzulu, ne morem brez indignacije in moralnega gneva dovolj obsoditi nesramnega „pljačkanja naše lepe domovine.“ Komentar naj si blagovolijo napraviti naši čitatelji.

Brez škandalov pač pri nas ne gre! Pred par dnevi je zakonodajni odbor pooblastil vlado g. Pašiča, da podaljša začasno trgovsko pogodbo, ki je bila z Avstrijo sklenjena 27. junija 1920 in kateri je rok že davno pretekel. G. Stojan Protič povprašuje v 20. številki „Radikala“, kako je to mogoče. V vsaki drugi državi se vodi točna evidenca terminov raznih trgovskih pogodb, samo v naši državi smo morali doživeti sramoto, da sta finančni in trgovinski minister pozabila na rok te pogodbe, tako da je dvakrat potekel, brez da bi bila o tem obveščena narodna skupščina in bi se od nje zahtevala odobritev, oziroma obnovitev pogodbe. Prvikrat je bilo to dne 27. junija, drugič pa dne 3. novembra t. l. Svojtčas so govorili, da smo dežela vseh nemogočih možnosti in radi tega verjamemo, da na najvišjih mestih ne vodijo računov o takih „malenkostih“, kakor so termini trgovskih pogodb.

Kritičen položaj naše valute. „Jutarnji list“ poroča iz Beograda: Strahoviti padec dinarja je nagljal strah vsem političnim in gospodarskim krogom. Padec naše valute je povzročil

na prihodnost, nepregledne kritične razmere. Več kot dva dni že ne notirajo na borzi glavne valute kot: angleški funti, francoski frank in ameriški dolarji. Švicarski franki se že niso davno več pojavili na beograjski borzi. Borzni spekulantji so sami dovolj krivi na hitrem padcu dinarja. Ker nas je dovedlo naše zunanje posojilo v zelo kritičen položaj, so ga zavohali že naprej borzni spekulantji, pokupili tuje valute in jih ne dajo več na trg. Ako se ne bodo pojavile na borzi še za naprej glavne valute, pričakujejo borzni krugi, da bo poskočil frank na 800 ali še višje, ameriški dolar pa na 100 dinarjev. Vselej slabe naše valute je zabredlo mnogo trgovcev v zelo kritičen položaj, osobito oni, ki imajo ta mesec izplačila v tujih valutah. Beograjski trgovci so zamaknili vse glavne življenjske predmete s tržišča z izgovorom, da jih nimajo, a v resnici pa samo čakajo, da se podražijo v najkrajšem času za — najmanj 50%. Ravnoakar očitana dejstva so tudi velika zasluga sedanje vlade, ki se peha poleg državne konsolidacije tudi za povzdigo valutnega padoa in obče dragine.

Zares prava „obnova“. Nekdanje ministrstvo „prehrane in obnove zemlje“ je v likvidaciji in odsek, ki ima dovršiti likvidacijske posle, objavlja sedaj da ima v svojih magacinih večje količino najmodernejših in najelegančajših oblek — največ ženskih vsakdanjih in baških toalet. Iz tega očtasa je razvidno, s kako obnovo se je počelo to ministrstvo. Zemlja se je „pljačkala“ za svileno „obnovo“ legitimnega in ilegirnega ženstva beograjske porodice.

Kmetijski izleti. Naša vlada organizira izlet hrvatskih selakov v Srbijo. Bred njimi so poleteli med Srbijance slovenski samostojneži. Eden izmed teh Slovencev pripoveduje, kako je med izletniki v Zidanem mostu prislo do ostrih debat radi 2000 K, ki so si jih potem razdelili. Izletniki so nadalje pripovedovali, da so videli samo Potemkinova sela in Pašičove — krokodilske solze. Sicer pa so dobro jedli in pili in ne bi prav nič vaspotovali, ako bi se jih še enkrat poslalo na tak izlet, ki stane državo dobrih par stotisoč kron. Navsezadnje, ako smejo ministri razsipovati z državnim denarjem, zakaj bi tudi kmetje tega ne storili!

O zaščiti.

Ureditev varnostne službe. Minister Pribičević je izdal nov ferman o preuredbi varnostne službe, ki se naj bi delila od sedaj naprej na dva oddelka: prvič na oddelek za javno varnost oseb in imetja, drugič pa na oddelek za varnost države. Ta drugi oddelek je za varstvo režima, ker država — kar pač mi pod tem nazivom razumemo — bi bila že tedaj zavarovana, če bi Pribičevićeva mnogoštevilna policija res varovala vse ljudi in njih imetja, ki tvorijo državo. Policija bi morala garantirati za varnost in varstvo vseh državljanov — tudi komunistov, republikancev in vseh opozicijon-

ovancev, zakon bi moral biti za vse enak in tako bi bila država zavarovana, kakor tudi režim, ki bi to upošteval, če se pa ne dvigne do tega pojmovanja, mu pa tudi ureditev in preobrazovanje policije ne bo pomagalo.

Zandarji med seboj. Stara pripovedka. Kadar bo v deželi toliko zločinov, razbijačev in pijancev, da jih očiščniki in policisti ne bodo mogli več vstrahovati, potem se jih bo sprelo v obojsko službo. Hudobni jeziki zatrjujejo, da se je nekaj sličnega zgodilo tudi pri nas in radi tega je baje nastopil pravi „raj.“ V pomanjkanju zaočincev pa so se brezposelni zandarji pričeli sami obstreljevati. Tak slučaj se je dne 2. t. m. dogodil v Ivančgradu na Hrvatskem, kjer je zandar po kratkem prepiru s strelom ranil tovariša in dvoje drugih ljudi. — Čudnim ljudem ukazuje naš poucaj, minister Pribičević.

Rusi na zagrebskem vseučilišču. „Hrvat“ št. 506 poroča, kako izrablja ruska inteligenca hrvatsko gostoljubje. Z odprtimi rokami so bili sprejeti, zdaj pa uvideva javnost bolj in bolj, da so ti „gostje“ v službi policajdemokratskega režima. Ruski študenti na univerzi se hočejo pridružiti demokratom v boju za podporno društvo. To je ustanek proti hrvatskemu prebivalstvu in proti hrvatskemu dijaštvu. Ta grda nevhvaležnost bo Rusom samim prej ali slej škodovala, ker upamo, da so se Hrvati v svoji gostoljubnosti že dovolj naučili; imeli so srbsko „rasico“, ki se je za časa Avstrije plazila okrog Madžarov in danes prav gotovo nimajo več volje, da si na prsih — zredi o še rusko „rasico“, ki bi Pribičeviću opravljala policijske in špijunske posle proti Hrvatom.

Domače vesti.

Samostojna uganka. Kdo je najboljši zaplankan član našega zakonodajnega odbora? Samostojni žganjar g. Zepl Drogenik, ki je predlagal odboru, naj ima občinski volilno pravico samo taisti, ki biva dve leti v občini. Zupan naj bo taisti, ki plača 30 din. direktnega davka, odbornik pa davkoplačevalec 15 din. Izrekel se je proti volilni pravici žensk in vseh še sedanjih in bivših komunistov. Zakonodajni odbor se je krohotal Drogenikovi — modrosti in je niso dali niti na glasovanje. Samostojni Zepl je res pravca — korileja duševne slabostjosti!

Zaplemba „Avtonomista“. Zadnja (31.) številka „Avtonomista“ je bila za plenjena radi članka „Naša diplomacija“, ki je bil ponatisnjen po „Beograjskem Dnevniku“ od 30. oktobra. „B. Dnevnik“ lomi kopja za policajdemokracijo v splošnem, posebej pa še za dinastijo Pribičević, ki ga subvencionira in njegova državotvornost se pleni od ljubljanske cenzure. To je centralizem; kar je za Beograd državotvorno, je za Ljubljano protidržavno. Pa naj še kdo reče, da nimamo svobode! Svobode bo skoraj več kot dovolj, ker g. cenzorji plenijo po svoji mili volji in so pri tem zaščitnem delu tako svobodni, da se ni treba niti na to ozirati kar delajo njih kolegi v drugih mestih.

O dr. Ilesiču piše „Hrvat“ št. 506: g. Ilesič toži, da „Hrvat“ bojkotira Jugoslovansko Matico, on misli, da radi Jugoslovanstva, pa se moti, zadeva je ta le: Jugoslovanska Matica žali Hrvate, ko poveljuje g. Ilesiča, ki nastopa proti njim. Sicer pa trpi Ilesič na „Verfolgungswahnu“, ker trdi, da je Hrvatska zajednica poslala za njim teralice v Vukovar zahtevajoč, da zajedničarski listi ne pišejo o njegovem predavanju. O svojem predavanju mora imeti posebno sodbo, da pride na idejo, po kateri bi trebalo teralice, da se ublaži velik efekt njegovega nastopa. Ubogi človek! O njegovih turnejah smo dobivali vesti, katerih pa iz obzira proti njemu nismo beležili, njegovo „srbovanje“ v Sarajevu smo objavili samo v dokaz, da se Ilesičevo jugoslovanstvo danes drži srbstva kot se je nekdanj držalo hrvatstva. Zato tudi radi popravljamo, da on ni — večni Zid. Ta je po črtici Senoe vedno isti, samo čas menja „barbo“, on se pa v tej menjavi ne znajde, zato pa slabo vozi. G. Ilesič ni večni Zid, znašel se je momentano v srbstvu. On je za sebe rešil jugoslovansko vprašanje in misli, da je v obče rešeno s tem, da se zateče k ekovščini in delajo komplimentje proti Beogradu. Ne, g. Ilesič res ni „večen“ on je pogodil sedanjo barbo, ker mu je — vse eno.

Kaplani in mežnarji naj plačajo! Kaj pa? Če ne veste, vam zaupamo, trošarino od vinske zbirce in sicer od vsoga vina in to takoj, če so prodali kako kapljico ali ne. Če ne plačate, pa vam zarubimo vino, tako se je odrezal en moder financer, ko mu je sijajno plačani kaplan rekel, da ne more prejši plačati, ko proda vino. Kunšt pa je prodati vino, če kupca od nikoder ni. Skrbite za prost izvoz, da moremo prodati, kar nam dobro ljudstvo prostovoljno da! Amen.

Demokratska prepoved v Ormožu. Kmetje pozor, kadar vozite zjutraj zgodaj skozi varoš! Zadene vas lahko težka denarna kazen, ako ne opustite pokanja z bičem, kadar vozite mimo hiše v kateri spava nad vse priljubljeni gospod ričetvaroš. Liberalna goškada, katero plačujemo največ kmetje, boče imeti v jutranji uri mir. Pri cerkvi se dali to preklificati. Menda g. višji demokrat ki sprašuje stranke po njih politični pripadnosti, potem se le odmeri kašo po strankarskem zaslužju. Poznamo ga. Zvečer, lumpari vedno do polnoči in še čez, a zjutraj pa hoče imeti mir do devete ure in za to ne pusti pokati z bičem po varoši, kadar on spi. Seve si lahko privoščijo lopo življenje, ko gleda, da dobi vse zabavad, Demokratov pa ne vidi, ki ne poznajo ne policijske ure in ne nočnega miru. Kdor ni demokrat, sigurno ni enakovreden višjemu demokratskemu bitju. Zemlja se pa naprej vrti, urno teče svojo pot in se prav nič ne zmeni za varoški demokratski rod.

Državotvornost samostojnih očkav. V neki občini ormoškega okraja, kjer imajo samostojneži po milosti tri mandate v občinskem odboru in je zupan mož dvojnega lica, se je vršila nedavno občinska seja zaradi podpi-

sa državnega posojila. Nekdanji „gäcenhauptman“ je utemeljeval podpis državnega posojila. Zupan je bil proti, češ, ni treba in občina nima. Pa skoči nekdanji veteränenhauptman — voditelj samostojnežev, poprej štajercijanec — po koncu in pravi: „Zupan je mož, sedaj vidim, da smo si pravega izvolili, prav ima, ne damo nič, kako pride občina do tega, da bi...“ itd. Gospod gšicenhauptman, priznamo, da ste bili nekdanj Slovenec in ste še danes, če pa mislite, da se iz nekdanjih štajercijanecv lahko preuredi jugoslovanski patrijotje, pa se jako motite. Pa saj ste se sami prepričali. Nekdanji veteränenhauptman je med vojno obogatel in v Jugoslaviji mu pšenica cveti, da nikdar poprej tako, ampak mož pozna samo svoj žep, države ne, delavca ne, reveža ne, invalidov ne, duhovnika ne, pozna pa samostojni evangelij, po katerem upa kot poslanec postati zveličan. Pa ne bo, pri drugih vojitvah hočemo samostojnežem v tej občini korbice višje obesiti. Gospodu gšicenhauptmanu bomo pa spravili svetinjo zato, da s samostojneži drži.

Iz Ormoža nam pišejo: Nekdo je v zadnji „Straži“ povedal resnico, da je naš poštar s strankami neuluden in je navedel vzrok temu poštarjevo nervoznost. Moža je dopis strašno razljutil, dolži vsepoprek in grozi z maščevanjem. Zdej pa povemo — pravi vzrok poštarjevo nervoznosti tiči v preobili pijači in zavživanju alkohola. G. poštar, povejte nam, kdo je bil v pozni nočni uri najden v cestnem kanalu, ko je plazil po vseh štirih po mlakuži? Če vidimo navadnega človeka tako plaziti po cestnih jarkih, mu rečemo, da je pijanec. Kaj ne? Možu z višjo izobrazbo, ki zraven svojega poklica ponoči v pijanosti ponovno oblaži vse mestne cestne kanale, pa rečemo zavoljo lepšega: „kanalinspektor.“ Ormož ni nekje v Albaniji, ne poznamo kričanja, tudi ne na pošti! Držite se reda in uljudnosti napram vsem strankam!

Kolkovanje krstnih, poročnih in mrtvaških listov. Dodatno k članku v številki 111 se nam še piše: Novi začasni zakon o taksah in pristojbinah ne omenja v členu 10, ki je veljaven na vsem ozemlju naše kraljevine, nikjer posebej matičnih izpisov, kakor to izreco stori člen 11 za Srbijo in Crnogoro, razen mimogrede v tarifni postavki 42, ki govori o prepisih aktov in listin, toda izvzemši protokola (matic) rojenih, poročnih in umrlih oseb. Mogoče, da bi smelo in moralo uporabiti in uveljaviti za matične izpise tar. post. 3 in 4, po katerih se za vsa izpričevala in potrdila, ki jih izdajajo privatne osebe ali oblasti privatnim osebam o njih osebnih lastnostih, razmerah, sposobnostih, delu in o vsem, kar se jih more tikati, plačuje taksa 5 dinarjev. Na podlagi te splošne tarifne določbe je tudi pokrajinska uprava določila, da se naj domovnice kolkujejo s 5 dinarji. Toda jasna in nad vsak dvom vzvišena ta uporaba ni; za tako važne listine kot so matični izpisi, bi vendar pričakovali posebno določbo, kakor je izdana

Gladiatorji.

Erva knjiga. — Eros.

(36. nadaljevanje.)

Toda Damasip, ki ves čas ni obrnil očesa od tribunovega obraza, je zasodil sam pri sebi, da je bil zlobni nasmeh tribunov za senco zlobnejši. Ko je Hirpin omenil Liburnijce, in neodkrito je donel njegov glas, ko je popraševal po mladem Apolonu in po gospej, ki je nanjo naredil tolik vtis.

Poznam po obrazu večino teh plemenitih žensk, je odgovoril pošteno mečeborec Hirpin. „In zares, ne pozabi izlaska obrazov, ki so obrnjeni v tebe, ko stojiš v areni in meriš z mečem na vrat premaganemu nasprotniku — in ki te vzpodbujajo, da mu zadaš brez prizanašanja smrtni sunek. — Toda izmed vseh obrazov, ki jih vidim v vrstah gledalcev, ne zre nobeden s tako hladno, mirno lepoto na smrtno borbo, ko obraz plemenite Valerije —“

„Kakor luna na valove hirumečega Onija!“ je pripomnil Damasip.

V grško-rimskem bajeslovju bog solnce, mladosti, glasbe itd. Grškim kiparjem priljubljen predmet za upodabljanje dovršene mladeniške lepote.

„Kakor zvezde na viharno morje egejsko!“ je dahnil Oarses.

„Kakor more gledati le ona sama“, je nadaljeval Hirpin. Svojo sodbo je imel za neoporekljivo, kadar je šlo za lepoto, moško ali žensko. — „Najlepši obraz in najdovršenejše telo v Rimu! Ne motim se, čeravno sem le za trenutek videl njena bela pleča in njene roke, ko je dvignila zastor ob oknu nosilnice. Kakor —“

Ustavil se je in iskal primere, nato pa nadaljeval z nepopisnim samoopadenjem:

„Kakor bi meč napol potegnil iz nožnice in ga spet ohranil van, —“

In spet se je Damasipu zazdelo, da je opazil, kako je tribunov obraz nalahno zadržtel. — Neprijetno hri-pavo je donel njegov glas, ko je rekel:

„Ne smemo izpustiti izpred oči te-gabjanaka! Skrbi za to, Hipija! Kdo vešali ne bo morebiti kedaj tvoj vredni naslednik in se bo vzpenjal od stopinje do stopinje vedno višje, od zmage do zmage do vrhunca —“

Hipija se je prešerno nasmejal in obenem pokazal kvišku s svojim desnim palcem.

To je bila kretnja, ki so z njo gledalci v amfiteatru zahtevali smrt premaganega nasprotnika —

XI.

Ob Tiberu.

Večerno solnce je rdeče obsevalo polomljen marmornat steber razdijane palače. Par korakov v stran je Tiber tiho in krotko šumel proti morju. Mir in počitek sta legala na mesto in ulice so bile prazne.

Eska je sedel na kamenu ob razvalini in zamišljen zrl v vodo. Izgledal je, kot da bi se ne brigal za svojo okolico, — pa vsaka mišica njegovega telesa je izražala napeto pozornost in pripravljenost in četudi mu je

V borbenih igrah v amfiteatru so imeli gledalci pravico, glasovati za usodo premaganega. Zmagovalec je stopil z eno nogo na svojega v pesku ležečega nasprotnika in pogledal po občinstvu. Ako so gledalci hoteli priznati njegovemu življenju, so dvignili desne roke in s palcem kazali navzdol, če pa so hoteli njegovo smrt, so s palci kazali kvišku.

klonila glava in so bile njegove roke zamišljeno sklenjene na kolenih, je vendar njegovo bistro uho poslušalo in pazilo na vsak najmanjši glas —

Eska je čakal —

Pa nikogar ni bilo, noben sum ni rušil tihote, nobena sapica se ni go-nila.

Nepotrpežljivo je zdajpazdal vstal, sfopil par korakov ob razvalini, zopet sedel in metal kamenje v reko —

Nekdo prihaja —

Postava, zavita v črno in z gosto zastrtim obrazom se odloči iz večernega mraka, stopi k reki in pogreznevanjo svoj vrč, da si ga napolni z vodo —

Nemogoče je, da bi ga ne bila opazila, ko je šla mimo podrtga stebra — in vendar se je delala kot da ga ni videla — pa kdo ve, kako ji je bilo srce, kako so ji rdela lica za gostim pajčolanom —

Pajčolan se je dvignil in dekletu je iznenadeno kriknilo, ko se je Eska nagnil čez njo, da bi ji vzel vrč iz roke. Mariamina lica so še huje prebledela, nego ono noč, ko jo je rešil iz grabežljivih rok Spadona in njegovih bakanalskih tovarišev.

Dalje prihodnje.

za Srbijo in Crnogoro (ar. post. 330). Stranke se gotovo ne bodo pritoževale, če se bomo radi tega v tej zadevi ravnali po načelu „In dubiis libertas“ ter kolkovale izpise po starem, dokler ne izide tozadevna jasna določba od kompetentne višje inštanee. Sploh pa celi začasni zakon niti ni potrjen od parlamenta, edine legislativne oblasti.

Na Gomilskem je umrl naglo smrti posestnik Anton Virant, dolgoletni načelnik krajnega šolskega sveta, svoječasni župan in načelnik gasilnega društva v 62 letu svoje starosti. Bil je tudi od okrajnega zastopa in okrajnega šolskega sveta na Vranskem. Zmiraj je bil vrl narodnjak in iskren prijatelj šolske mladine. Njegov sin, edini potomec, je padel v svetovni vojni. Blag jima bodi spomni.

Uradne ure so pri mariborskem okrožnem in okrajnem sodišču določene za zimsko dobo t. j. do 31. marca 1922 ob delavnikih od 8. do 14. ure. Zemljiška knjiga bo odprta od 8. do 15. ure, vložnice pa od 8. do 13. ure. Ob praznikih so uradne ure za vse od 8. do 12. ure ob nedeljah pa delo počiva, za nujne zadeve se uraduje od 9. do 12. ure.

Krvava drama. V Lubnici blizu Zajčjara (Srbija) se je pred par dnevi odigrala krvava drama. Nek mladenič je zapeljal pred letom dni neko dekle in se nato poročil z drugo. Ta ostavljena deva je noč in dan mislila na osveto, zagrabila ob neki priliki revolver ter ubila nezvestega z dvema streloma. Nato se je javila sama oblasti.

Dvojni umor. V Cajiru (Baranja) se je tik ob državni meji dogodil nek strašen zločin. Okoli 10. ure zvečer so neznani lopovi umorili nekega Sreta Kojčiča in njegovo ženo Milko. Napadaleci so rabili vojaško orožje. Zanimarija je zločincem prišla na sled. Vzrok napada ni znan.

Eksplozija. Radi nepazljivega ravnanja z neizstreljenim topovskim nabojem sta se v Kalinovniku v Bosni ponesrečili dve osebi.

Umrljivost v Zagrebu. Od 29. pr. m. do 5. t. m. je v Zagrebu umrlo 51 oseb. Od teh je umrlo: od kapi 8, od sušice 6, od raka 1, ostali pa na posledicah raznih bolezni.

Cigani napadli logarja. Lujo Koščiča, mestnega logarja v Zagrebu, so dne 6. t. m. napadli na mestnih livadah pri Maksimirju cigani Štepan Lakatos in drugovi. Koščiče je cigane nameraval spoditi, ker so pasli svoja kljuseta na mestnih travnikih. V silobranu je logar ustrelil Lakatoša v prsa in trebuh. Policija je našla cigana v šotoru, odkoder so ga odpeljali v bolnico. Ostali cigani so pobegnili.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane stane 369-380 naših K. Za 100 avstrijskih kron je plačati 6.40-6.50, za 100 nemških mark 133-150, za 100 dehoslovaških kron 393-390, za 100

laških lir 1610 in za 1 francoski frank 27.50-27.65 jugoslovanskih K. V zadnjih dneh je vrednost našega denarja padla za 25 točk.

Iz Maribora.

Politični razgovor Slov. ljudske stranke za Maribor se vrši v soboto, dne 12. novembra, ob pol 8. uri zvečer v dvorani Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru, Splavarska ulica. Med drugim bo govoril predsednik Jugoslovanskega kluba dr. Anton Korošec. Povabljeni vsi pristaši Slov. ljudske stranke!

Grozna nesreča bi se bila kmalu zgodila v sosednji Kamnici. „Tabor“ poroča, da se je ob priliki Karlove pu stolovščine na Madžarskem pojavila — čujta in strmite — avstrijska iredenta v Kamnici. Jpi, joi, je to strašna zver, ta avstrijska iredenta. Ubogi Kamničani, smilite se nam. Kar vse vas bo pogotinja ta zverina. In ko bo v Kamnici požrla in pohrustala vse, kar se sploh more in pusti pohrustati, pa se bo pojavila lepega dne o joi — tudi v Mariboru. To bo še le strašne in grozne! Nam pa, ki se nam tišta zver v Kamnici ne zdi tako nevarna, se zdi, da so bajko o tej zverini importirali v mariborsko „prešo“ gg. sodni višji in nižji svetniki Mulej, Posega in Dev. Saj so bili v družbi z Weberjem pri sodnem cenilu Pečarju pred nekaterimi dnevi židane volje. „Taborov“ vodja avstrijske iredente v Kamnici znani Weber se je pri Pečarju divil krasnim glasovom gorej omenjenih svetnikov. Pri rujni Pečarjevi kapljici, so gg. svetniki pili celo bratovščino z Weberjem. Toraj menda ta avstrijska iredenta v Kamnici ni tako strašna. Če pa res je, potem se z njo v zvezi tudi gg. sodci.

Egoizem in voglarenje je povzročilo napad v „Taboru“ na K. učitelja tukašnje trgovske šole. Učitelj je dober strokovnjak in vzoren strokovni učitelj. Zakoni nekvalificirani in odiruški „šolniki“ se obdajajo z narodno logo in ga napadajo brez stvarne podlage, da krijejo svoje egoistične namene. „Jugoslavija“ je morala seveda „Taborov“ napad ponatisniti.

Glasbena Matica v Mariboru priredi v soboto, dne 12. t. m., v Götzovi koncertni dvorani s sodelovanjem celokupnega pevskega zbora velik koncert z izbranim sporedom. Opozarjamo, da se bo proizvajalo pet povsem novih, doslej še neobjavljenih zborov (3 Devovi in 2 Adamičeva). Obeta se nam nadalje 9 mičnih narodnih pesmic, ki jih je nabral po vsej Sloveniji neumorni pevovodja g. Dev. Začetek ob 8. uro. Predprodaja vsotnično v trgovini g. Zlate Brišnik, Slovenska ulica.

Sestanek trgovskih nastavlencev. Osrednje društvo trgovskih nastavlencev krajevnne skupine Maribor i-

ma v četrtek, dne 10. t. m. ob 8. u. ri v dvorani „Stare pipovarne“ — gostilna Halbwidl v Jurčičevi ulici — sestanek. K temu sestanku se vabijo vsi trgovski nastavlenci in nastavljenke. Ker pridejo zelo važna vprašanja na dnevni red, se pričakuje sijajna udeležba. — Odbor.

Orlovski vestnik.

Redni občni zbor Orlovske podzveze v Ljubljani se vrši dne 20. novembra t. l. Ob 8. uri pridiga in sv. maša, nato občni zbor v Ljudskem domu v veliki dvorani. Spored: 1. Cifanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora. 3. Poročilo revizorjev. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Po obč. zboru se vrši istotam slavnostna akademija. Udeleženci akademije (občnega zbora) imajo polovično vožnjo po vseh progah proti polovični vožni izkaznici. Ker je to prvi (ustanovni) občni zbor Orlovske podzveze, naj se ga vsi odseki gotovo udeležijo. Kdor izmed udeležencev želi vsled prometnih razmer prenočiti v Ljubljani, naj to naznani Orlovski podzvezi.

Vsem odsekom in okrožjem! Ker se vrši dne 20. t. m. občni zbor Orlovske podzveze v Ljubljani, naj odseki (okrožja) gledajo na to, da se do tega časa izvrše njihovi občni zbori. Prepis zapisnika občnega zbora pošljite Orlovski podzvezi. Odseki, ki še niso vrnili „preglednih pol“, naj to nemudoma store, da bo mogoče sestaviti podzvezno statistiko do obč. zbora.

Povzetje: v prihodnjih dneh razpošlje po povzetu orlovska podzveza vsem odsekom in okrožjem poslovne fiskovine, katere so odseki (okrožja) po sklepu odbora dolžni prevzeti radi enotnega poslovanja. Odsekom, ki do-

sedaj še niso vrnili pregledne polo je vnovič prilagamo, katere naj pa nemudoma izpolnijo in vrnejo orlovski podzvezi.

Orlovski koledarček je dotiskan. Vsled lepe vezave, primerne žepne oblike in izbrane vsebine naj ne boče člana orlovske organizacije, ki bi si ga ne preskrbel. Naroča se samo pri Orlovski podzvezi v Ljubljani, Ljudski dom II.

Dopisi.

Ričetvaroš. Po stari šegi potujejo novoporočenci, ki imajo denar, proti jugu. Kjer drobiš ne zaleže, je seva drugače. Neka boljša dvojica iz Maribora (gospod je znan kot specialista za občinske račune, njegova boljša polovica pa je natakarica) pa sta si v pondeljek pred Vsemi sveti izbrala Ričetvaroš namesto solnene Italije za svoje kratko bivališče. Na stvari je čudno samo to, da se je po prespani noči izkazalo, da ima dotična dama na mesto enega kar dva moža, ki pa, čeravno oba jezična dohtarja, se nista skregala med seboj, recimo radi ljubosumnosti, ne, natepsti sta hotela svojo izvoljenko in sta ji grozila z „restom“. Nedolžni specialista je ke-nečno izbleknil, da ima izven tega še legitimno ženo in jo je šel z mirnim srcem in lepim obrazom čakati na kolodvor. Pripeljala se je za njim, da na Vseh svetih dan obišče grobove svojih otrok. Ta vzorni vsestranski specialista ima sto in sto sliden slučajev na vesti. Priporočamo ga za vsprejem v državno žr . . . o, če bi se kakšna občina oglasila za zboljšanje pasme, se naj blagovoli obrniti na Ričetvaroš hotel B., kjer so natančnejši podatki na razpolago.

S težkim srcem in z boljo v duši, dam vsem njegovim gg. kolegom in znancem na znanje, da mi je iztgnala dne 27. oktobra t. l. sovražna krogla mojega iskreno ljubečega zaročenca

poručnika Davorina Bevk-a

na Karčelitu albanske fronte. Pokopali so mi ga začasno na dan Vseh svetnikov ob 11. uri v Prizrenu ob navzočnosti tamošnjih oficirjev, uradnikov in naroda.

Maša zaдушnica se vrši v petek, dne 11. novembra, ob 9. uri v stolni cerkvi v Mariboru.

MARIBOR, dne 8. novembra 1921.

Žalujoča Bea Mejovšek.

Delavka se sprejme, plačilo 4 K na uro. Kralj Matjaževa ul. 7. Koroško predmetje. Maribor. 1-2 623

Vila nova s kletjo in gospodarskim poslopjem ter z enim oralom zemlje, primerno za kakšnega penzionista, v malem mesu na Slov. Štajerskem se radi gmetnih razmer prodaja zelo po ceni. Naslov v upravi lista: 1-3 631

Razpis. Razpisuje se služba občinskega tajnika v občini Okolica Konjice. Plača po d. govoru. Prošnje, s spričevali opremljene, se naj vložijo do 15. decembra 1921 na naslov podpisane župana. Prošnjiki, ki imajo še kake druge zmognosti, imajo prednost. Občina Okolica Konjice: Anton Toman, župan. 1 2 622

STELJO: (pokvarjeno grenko seno) prodaje v veliki množini in po nizki ceni odvetnik

dr. Radoslav Pipuš 3-3 v Mariboru. 615

Trgovci! Obrtniki! Ako hočete imeti uspeh, inserirajte v „STRAŽI“

Divjačino kot srne, zajce, fazane, jerebice i. t. d. kupi vsako število Ivan Roy, Maribor, Glavni trg št. 3. 7-8 593

UGODNO KUPITE: Žičnate žimnice (Drahteinsatz) K 365, 3 delna afrik-žimnica K 940, 1 komad konjske plajte, impregnirane 120 do 160 cm dolge in 200 cm široke K 500 do K 600, cajg hlače K 120 do K 260, obleke za dečke 3 do 9 let K 240 do K 340, obleke za dekleta iz barhenta za 3 do 14 let stare od K 54 do L 220, srjace, spodnje hlače, predpasnike in manufakturno blago vsake vrste pri

ALOJZIJ GNIUŠEK, Maribor, Glavni trg.

Novo došlo za jesen in zimo! Obleke za gospode in dečke, plašči v vseh velikostih, zimske suknje, delavski plašči ter perilo v veliki izbiri in po nizkih cenah. Obleke po meri izdelujem točno in za solidno ceno.

JAKOB VEZJAK krojaštvo in konfekcija, Maribor, Vetrniška ulica 17. 5-52673

OVRATNIKE in manšete za duhovščino ima v zalogi R NIEFERGAL, trgovec, Maribor, Koroška cesta 1. 3-3 613

Naročajte „STRAŽO“.

Klobuke

zimsko perilo 5-10 605
čevlje, dokolenice (gamaše)
dežnike, dežne plašče
copate, nogavice, torbice za trg

potovalne košare in razno galanterijsko blago kupite
najbolje in po zmerni ceni pri tvrdki

Jakob Lah, Maribor, Glavni trg 2.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

Stolna ulica št. 6. v Mariboru reg. zadr. z neom. zav.

Obrestuje vloge po 4% in 4 1/4%

Daje posojila na vknjižbo ali poročstvo. Stroški so neznatni, ker oskrbi zavod vknjižbo brezplačno. 185 58

Za varnost vlog iamči rezervni sklad, naložen v vinogradnem posestvu, v hiši in stavbiščih na najlepšem prostoru v Mariboru.

Rentni in invalidni davek plačuje posojilnica sama.